

מאבקן של מטפלות משפחתוני משרד הכלכלה

בישראל פועלים כ-3,700 משפחתונים תחת פיקוח משרד הכלכלה. המשפחתון פועל בבית המטפלת ומהווה מסגרת טיפולית-חינוכית המיועדת לעד 5 פעוטות בגילאים 3-36 חודשים.

ייעודם העיקרי של המשפחתונים הוא עידוד יציאה לשוק העבודה של אמהות לילדים בגיל הרך מקבוצות אוכלוסייה מוחלשות. על כן, התשלום עבור המשפחתון מסובסד באופן חלקי ע"י המדינה. מטרות נוספות הן הבטחת חינוך מסודר לפעוטות, וכן לספק פרנסה לנשים רבות כמטפלות (המגיעות מאוכלוסיות מוחלשות בעצמן).

מידי שנה, שוהים במשפחתונים כ-18,000 ילדים (כ-13,000 ילדי אמהות עובדות וכ-5,000 ילדי רווחה).

כמחצית המשפחתונים, מפוקחים על ידי רשויות מקומיות, והשאר על ידי גורמים פרטיים אשר זכו במכרז משרד הכלכלה לפיקוח משפחתונים.

המטפלות סובלות משכר נמוך ותנאי עבודה קשים

המטפלות מוגדרות כעצמאיות, למרות שקשה למצוא מאפיינים של עצמאות באופן העסקתן. הן תחת פיקוח צמוד ומוגדרת להן רשימת נהלים ארוכה ונוקשה להפעלת המשפחתון- שכן מוגדר, שעות פעילות מוגדרות, ימי חופש ועוד. מנגד, אין להן כלל זכויות סוציאליות מינימאליות.

רוב הבעיות איתן המטפלות מתמודדות נובעות ממודל העסקה הפוגעני הקיים. להלן מספר בעיות עיקריות:

- **העדר קרן פנסיה וכספי פיצויים**- שכן של רוב המטפלות אינו גבוה דיו כדי לאפשר להן להפריש עבור קרן פנסיה. כמו כן, לא מופרשים להן כספי פיצויים. המצב הנ"ל מביא מטפלות לגיל פרישה ללא חסכון פנסיוני, וללא בטחון כלכלי בסיסי. כמו כן, במידה והמשפחתון שלהן נסגר אין להן כספי פיצויים ואין להן יכולת לחתום אבטלה. למעשה ביום שהמטפלת מסיימת לעבוד, לא משנה באיזה גיל, אין לה רשת בטחון כלכלית כלל.
- **העדר ימי מחלה, ימי אבל וימי חופש**- אין למטפלות מכסה של ימי חופש ומחלה במשך השנה. לפיכך, ימי חופש (שמעבר לחופשות הקבועות בלוח החופשות), ימי מחלה וימי אבל הם על חשבון המטפלת בלבד (משלמת למחליפה מכיסה). כמו כן, בכל מצבים אלו, גם במקרים קשים, באחריותה האישית למצוא מחליפה.
- **אי העברת תשלומי הורים/ תשלום חלקי**- הורים רבים בעיקר בחברה הערבית אינם משלמים תשלומי הורים או מעבירים תשלום חלקי בלבד. מצב זה יוצר פגיעה קשה במשכורתן של המטפלות שמראש נושק לשכר המינימום.
- **שינויים חד-צדדיים בנהלי הפעלת המשפחתונים**- חדשות לבקרים ישנם שינויים בנהלי הפעלה של משרד הכלכלה. פעמים רבות מטילים על המטפלות עלויות נוספות בלא סיוע מהמדינה ומקשיחים את תנאי העסקתן. דוגמא בולטת לכך היה ניסיון להשית עליהן מע"מ בשנת 2012, ניסיון אשר נבלם בזכות מאבק של איגוד מטפלות המשפחתונים בכוח לעובדים.
- **קושי במציאת מחליפות**- משרד הכלכלה דורש כי בפתיחת כל שנת לימודים לכל מטפלת תהיה מטפלת מחליפה, המאושרת ע"י הרכזת. בפועל יש קושי במציאת מחליפות קבועות ומאושרות, משום שרוב הנשים רוצות לצאת לעבוד, ולא מחכות בביתן ללא שכר שיתקשרו אליהן בעת הצורך. מטפלות רבות מוצאות עצמן כבולות למשפחתון, אינן יכולות לקחת ימי מחלה, אינן יכולות לצאת למספר שעות לבדיקות רפואיות וכו'.
- **בעיות במנגנון העברת הכספים**- הסבסוד של משרד הכלכלה עובר למפעילים ומהם למטפלות. המפעיל משמש צינור בלבד למטרה זו. מטפלות מרשויות רבות בארץ מקבלות את שכרן באיחור משמעותי, לעיתים אף באיחור של חודשים, בגלל תפקוד לקוי של הרשות. הסבסוד של משרד הרווחה עובר במקרים מסוימים ישירות לחשבון של המטפלות ובמקרים אחרים ראשית למפעילים ורק אז למטפלות. גם כאן, כספים אשר אינם עוברים ישירות למטפלות פעמים רבות "נתקעים" ברשויות לא מתפקדות, ושכן של המטפלות מגיע באיחור משמעותי ביותר.
- **ועוד ועוד.**

צעדים דחופים לטיפול במצוקת המטפלות

- **העלאה של התעריף.** העלאה שתאפשר הכנסה, תנאים נלווים הוגנים והשגת ביטחון תעסוקתי מספק. במינימום, תוספת רכיבים פנסיוניים (תגמולים+ פיצויים) לתעריף.
- **לקיחת אחריות ממשלתית על גבייה מהורים.** כך מטפלות יקבלו את מלוא התעריף המגיע להן.
- **תשלום המדינה למטפלות מחליפות קבועות בכל ישוב.** יאפשר למטפלות לקחת ימי מחלה, אבל וחופש. כמו כן, ימנע מצבים חמורים, כגון, מטפלות חולות/ פצועות המטפלות בילדים.

הדרך לפתרון מצבן הקשה של המטפלות:

מעבר של המטפלות להעסקה כשכירות בהסכמים קיבוציים. יאפשר למטפלות לקבל תנאי העסקה הוגנים ולהתפרנס בכבוד. כמו כן, יצמצמו באופן מהותי תלות עתידית ועכשווית במוסדות הרווחה.

ברור לכל, כי המטפלות מספקות שירות ציבורי חיוני, ועל כתפיהן אחריות לילדים היקרים לנו מכל. כאשר כל תנאי עבודתן מוכתבים על ידי משרד הכלכלה. על כן, משרד הכלכלה מחויב, לשפר את תנאי העסקתן ולדאוג לשכר הוגן ולתנאים סוציאליים נאותים עבורן.